

Zzp'ers in de agrarische sector

Anita van der Knijff

Het totaal aantal zelfstandigen zonder personeel (zzp'ers) in Nederland is door EIM geschat op circa 250.000 met een bandbreedte van 200.000 tot 300.000. Ook in de agrarische sector doet het verschijnsel zzp zich steeds vaker voor en zou daar mogelijk zelfs een grote vlucht kunnen nemen. Voor het Ministerie van LNV was dit aanleiding om Wageningen UR een inventariserend onderzoek te laten uitvoeren naar het belang, de positie en het functioneren van zzp'ers binnen de agrarische sector.

Definitie zzp

Een zzp'er is iemand die werkt voor eigen rekening en risico als zelfstandige of directeur-groootaandeelhouder, heeft geen personeel in loondienst of zakelijke partners en verkoopt vooral zijn eigen arbeid. In het kader van het onderzoek voor LNV is daaraan toegevoegd: verkoopt vooral zijn arbeid ten behoeve van primaire processen op agrarisch bedrijven. Een agrarische ondernemer zonder personeel kan beschouwd worden als een traditionele zzp'er. Echter, deze vorm van zzp behoorde niet tot de scope van het onderzoek. Ditzelfde geldt voor loonwerk.

Inzet van zzp'ers op agrarische bedrijven

Uit een enquête onder deelnemers van het Bedrijven-Informatienet van het LEI blijkt dat bijna 30% van de geënquêteerde agrarische ondernemers in 2007 één of meerdere klussen heeft uitbesteed aan zzp'ers. Van de grotere sectoren maken melkveebedrijven (21%) minder vaak gebruik van zzp'ers. Zzp'ers worden vooral ingezet voor de volgende activiteiten: gewasverzorging (41%), oogstwerkzaamheden (38%) en dierverzorging (29%). Zzp'ers worden slechts zelden ingezet voor administratieve werkzaamheden of voor leidinggevende taken. Het aantal arbeidsuren dat zzp'ers per bedrijf verrichten, loopt sterk uiteen: van minder dan 100 uur op ruim 40% van de bedrijven tot 1.000 uur of meer op zo'n 10% van de bedrijven. Mede op basis van deze enquêteresultaten is de totale arbeidsinzet van zzp'ers op jaarbasis geschat op circa 3.300 – 3.500 arbeidsjaareenheden (aje's). Om dit in perspectief te plaatsen: het totaal aantal fulltime-equivalenten (fte's) aan inleenkrachten (onder andere uitzendkrachten) in de land- en tuinbouw bedroeg volgens EIM in 2006 ongeveer 38.100.

Aantal agrariërs werkzaam als zzp'er

De agrarische sector is niet alleen gebruiker van zzp'ers, maar ook leverancier. Ongeveer 14% van de geënquêteerde agrarische ondernemers gaf in de enquête aan het eigen bedrijf te combineren met zzp-activiteiten voor andere bedrijven. Het gaat daarbij vooral om potentiële bedrijfsopvolgers, bedrijfsbeëindigers of agrariërs die zzp als neventak uitvoeren. Het percentage is bij akkerbouwers (16%) hoger dan gemiddeld en bij glastuinders (5%) lager. Agrarische ondernemers verrichten vooral zzp-activiteiten binnen de agrarische sector (51%), maar ook daar buiten (35%) of een combinatie daarvan (14%). Het aantal uren dat deze agrarische ondernemers per jaar aan zzp-activiteiten besteden loopt sterk uiteen: 43% werkt minder dan 100 uur als zzp'er, bijna een kwart doet dit 500 tot 1.000 uur. Extrapolatie van deze enquêteresultaten naar de totale populatie levert de volgende schatting op: circa 10.000 tot 11.000 agrarische ondernemers (bedrijfshoofden) zijn naast hun bedrijf actief als zzp'er.

Voor- en nadelen zzp

In gesprekken met opdrachtgevers en zzp'ers is gevraagd naar de voor- en nadelen van zzp. Opdrachtgevers noemen vooral de volgende vier voordelen van het werken met zzp'ers: 1) lagere arbeidskosten door flexibele inzet van arbeid (alleen tijdens piekperioden), 2) geen financiële risico's bij ziekte, arbeidsongeschiktheid en ontslag, 3) minder administratieve lasten en 4) een betere kwaliteit van het geleverde werk door meer betrokkenheid. Een nadeel volgens opdrachtgevers is dat zzp'ers door hun volle agenda's soms (te) beperkt inzetbaar zijn. Voor zzp'ers in de agrarische sector zijn de belangrijkste motieven voor hun keuze: 1) de vrijheid om zelf werktijden, activiteiten en opdrachtgevers te kiezen en 2) de mogelijkheden om op die manier (extra) inkomsten naast het eigen bedrijf te verwerven. Als minpunt noemen zzp'ers dat het werken voor meerdere opdrachtgevers soms lastig te combineren is, zeker met een eigen agrarisch bedrijf.

Tips voor zzp'ers en/of opdrachtgevers

- Zzp'ers en opdrachtgevers wordt aangeraden vooraf goede afspraken te maken over de aan te nemen werkzaamheden, de prijs en algemene voorwaarden.
- Zzp'ers zijn zich vaak onvoldoende bewust van de risico's van het ontbreken van een arbeidsongeschiktheidsverzekering en reservering voor hun pensioen. Zzp'ers zouden er goed aan doen om deze risico's te verminderen en maatregelen te treffen.
- Zzp'ers kunnen zichzelf beter onderscheiden door zich te specialiseren of door een nichemarkt te zoeken. Bovendien rechtvaardigt dit vaak een hoger uurtarief.
- Voor zzp'ers is certificering een optie om zich verder te professionaliseren.
- Agrarische ondernemers zijn zich vaak niet bewust van de voordelen van het werken met zzp'ers. Informeer eens naar ervaringen van andere agrarische ondernemers.
- Voor alle agrariërs die van plan zijn om een nieuwe richting in te slaan: denk eens na over de mogelijkheid om de daarvoor benodigde competenties te ontwikkelen door tijdelijk te gaan werken als zzp'er.

Meer informatie:

Rapport 2008-088 *Zzp-ers in beeld; een inventarisatie in de agrarische sector.*